

ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง
จังหวัดชัยภูมิ

Administrative Leadership of the Sangha Adminisdrators Nong Bua Daeng
District, of Chaiyaphum Province

พระครูโสภณธรรมารักษ์ (ยโสธโร), พระมหานรินทร์ สุรพลโย (เอมพันธ์), สุนทร ธนศิลปพิชิต
Phrakru SophonThammarak (Yasotharo), PhramahaNarin Surapaño (Emphan)

Sunait Thanasinlapaphichit

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

Master of Political Science

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail narinpempa123@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 25 สิงหาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 สิงหาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 สิงหาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ 2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม มีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 358 รูป จากพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที และค่าเอฟ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.26$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{x}=4.38$) ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ($\bar{x}=4.15$) คุณลักษณะของผู้นำ ($\bar{x}=4.07$) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ($\bar{x}=3.68$) อยู่ในระดับมากตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบพบว่า มีอายุ พรรษา การศึกษาทางธรรม และสถานะต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนมีการศึกษาทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ผลการนำเสนอพบว่า คุณลักษณะ ผู้นำต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ผู้นำถือว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่คุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ผู้นำถือว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่คุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ผู้นำต้องมีไหวพริบ

ปฏิภาณปรับเปลี่ยนวิธีในการปกครองตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์เป็นคนที่มองเห็นภาพในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็น

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การปกครอง, พระสังฆาธิการ

Abstract

This research aims to 1. Study the level of administrative leadership of the Sangha chiefs 2. To compare the administrative leadership of the Sangha chiefs classified by personal factors 3. To present the administrative leadership of the Sangha chiefs by applying the principles of Sappurisdhamma. The research methodology is a mixed-method research. Qualitative research collected data from 9 key informants or people. By means of in-depth interviews and quantitative research, data were collected by means of questionnaires from a sample group of 358 monks in Nong Bua Daeng District. The tools used were questionnaires and interview forms. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing by testing t and F values, and data was analyzed by describing the.

The research results found that 1) the overall level of administrative leadership of the Sangha leaders in Nong Bua Daeng District, Chaiyaphum Province was at a moderate level ($\bar{x}=3.26$) When classified by each aspect, the average values from highest to lowest were as follows: transformational leadership ($\bar{x}=4.38$) situational leadership ($\bar{x}=4.15$) leadership characteristics ($\bar{x}=4.07$) and behavioral leadership ($\bar{x}=3.68$) respectively, were at a high level. 2. The comparison results showed that those with different ages, years of monkhood, religious education, and status had different opinions. Therefore, the research hypothesis was rejected. Those with different worldly education had different opinions. Statistically significant at the 0.05 level, therefore accepting research hypothesis 3. The results of the presentation found that the characteristics of a leader must consist of good and desirable characteristics. Behavioral leadership: The leader is considered a role model or example that followers will follow. Situational leadership: The leader must have the wit and the aptitude to adjust the method of governance appropriately according to the situation. Changemaking leadership: A good leader must be a visionary, a person who can see a picture of the future that others cannot see.

Keywords: Leadership, Governance, Sanghathikan

บทนำ

คนไทยรับพุทธศาสนามาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 2 และได้รับการยอมรับให้เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดของประเทศ พุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางด้านจิตใจ และเป็นศูนย์กลางของชุมชนในหลาย ๆ ด้านตามที่ผ่านมา เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปวัดได้เปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้นำในหลายประการ แต่ยังคงรักษาความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นที่พึ่งทางใจแก่พุทธศาสนิกชนอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ขับเคลื่อนตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า (ฉลอง พันธ

จันทร์ และคณะ. 2553, 27-38) “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่มหาชนเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก”

การปกครองคณะสงฆ์ ได้มีมาแล้วตั้งแต่สมัยพุทธกาล แม้จะไม่มีการบัญญัติศัพท์คำว่า “การปกครอง” ขึ้นมาใช้ในสมัยนั้นก็ตาม แต่ก็เป็นที่รู้และเข้าใจกันโดยนัยว่าพระพุทธร่องค์ทรงปกครองคณะสงฆ์โดยหลัก ธรรมาธิปไตย กล่าวคือ ทรงแสดงธรรมบัญญัติพระวินัย การปกครองจัดการคณะสงฆ์และการศาสนา ทรงวินิจฉัยอธิกรณ์ โดยที่พระองค์ทรงเป็นพระธรรมราชา มีพระสารีบุตรเป็นพระธรรมเสนาบดี เป็นผู้ช่วยตามทันทรงโปรดให้ช่วย พร้อมทั้งพระโมคคัลลานะและพระเถระทั้งหลายผู้เป็นสังฆมิตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2551, 17) ดังพระดำรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แลเรจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อข่มผู้เกียจคร้าน 1 เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันจักบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1” (วิ.มหา. (ไทย) 1/39/28-29)

การปกครองคณะสงฆ์สมัยพุทธกาล มีการกล่าวถึงวัดและภิกษุผู้เป็นเจ้าของวัดไว้ในพระไตรปิฎกว่า ช่วงแรกที่พระพุทธร่องค์ออกประกาศศาสนา ยังไม่ทรงอนุญาตที่พักอาศัยอย่างเป็นทางการแก่พระสาวก พระภิกษุที่บวชช่วงนั้นต้องพักอาศัยอยู่ตามป่า ภูเขา ถ้ำ หรือโคนต้นไม้ ต่อเมื่อมีคนมาบวชมากขึ้นจึงมีคฤหัสถ์สร้างวัดให้เป็นที่พักอาศัยประจำ วัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนาชื่อวัดเวฬุวัน ตั้งชื่อตามอุทยานหลวงของพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นเจ้าของสร้างถวายพระพุทธร่องค์และหมู่ภิกษุเรียกว่า อารามบ้าง อาวาสบ้าง วิหารบ้าง มีลักษณะคล้ายอาศรมของดาบส ฤๅษี หรือขฤๅณ (วิ.มหา. (ไทย) 7/3/181-182) และได้มีการกล่าวถึงพระภิกษุที่คณะสงฆ์ได้แต่งตั้ง หรือสมมติให้เป็นเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ตามพระธรรมวินัยมีลักษณะคล้ายเจ้าอาวาส เพื่อทำหน้าที่ดูแลหมู่สงฆ์ภายในวัดไว้

5 แผนก คือ 1.เจ้าอธิการแห่งจีวร มีหน้าที่รับจีวร เก็บจีวร แจกจีวร 2.เจ้าอธิการแห่งอาหาร มีหน้าที่แจกภัต 3.เจ้าอธิการแห่งเสนาสนะมีหน้าที่แจกเสนาสนะและตั้งเสนาสนะ 4. เจ้าอธิการแห่งอาราม มีหน้าที่ใช้คนและดูแลนวัตรกรรมก่อสร้างภายในวัด 5.เจ้าอธิการแห่งคลัง มีหน้าที่รักษาคคลังและเก็บพัสดุของสงฆ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2547, 205) แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่ใช่เจ้าอาวาสที่มีสิทธิ์เต็ม และมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเถรสมาคมและกฎหมายของทางราชอาณาจักรรองรับเหมือนในปัจจุบัน เป็นแต่เพียงทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลแต่ละแผนกในวัดเท่านั้น ในกาลต่อมาก่อนที่พระพุทธร่องค์จะเสด็จปรินิพพานนั้น พระองค์ก็ยังไม่ได้ทรงมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ภิกษุรูปใดเป็นผู้ปกครองสงฆ์ แต่พระองค์ตรัสบอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า ให้มีพระธรรมวินัยเป็นที่พึ่ง ดังจะเห็นได้จากพระพุทธร่องค์ที่ทรงตรัสกับพระอานนท์ว่า “ดูกรอานนท์ บางทีพวกเธอจะพึงมีความคิดอย่างนี้ว่า ปาพจนมี พระศาสดาล่วงแล้วพระศาสดาของพวกเราไม่มี ก็ข้อนี้ พวกเธอไม่พึงเห็นอย่างนั้นธรรมและวินัยอันใด เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้น จักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา” (ที.ม. (ไทย) 2/141/146-147) จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่าพระพุทธร่องค์มีพุทธประสงค์ให้พระธรรมวินัยเป็นใหญ่ในการปกครองคณะสงฆ์

จนถึงในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงถวายอำนาจรัฐช่วยจัดระบบการปกครองสงฆ์ขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยการที่ทรงตราพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์กล่าวคือ ทรงตราขึ้นในสมัยที่ราชอาณาจักรปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตย อยู่ในระยะกำลังปรับปรุงบ้านเมือง และเป็นระยะที่ว่างจากสมเด็จพระสังฆราช เรียกพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะ

สงฆ์รัตนโกสินทร์ ศก 121” ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 โดยยกเลิกฉบับแรกนั้นก็เพื่อจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองของฝ่ายราชอาณาจักร

ในเวลาต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ตราขึ้นตามนโยบายหรือความต้องการของรัฐบาลในสมัยนั้น และคำว่า “พระสังฆาธิการ” (ราชกิจจานุเบกษา, 2505, 29-31)

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึง ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ซึ่งพัฒนามาอย่างมั่นคงต่อเนื่องจนกระทั่งประชาชนในชุมชนและสังคมยอมรับยกย่องให้ “พระสังฆาธิการ” และวัดกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนนั้นได้อย่างไรและมีปัจจัยอะไรบ้างที่จะช่วยส่งเสริมให้วัดกลายเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาของชุมชนต่อไป ทำให้ผู้วิจัยสนใจและอยากทราบว่าในปัจจุบันนั้นเป็นเช่นไร มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสำคัญหรือไม่มากนักเพียงใดต่อปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยจะได้มีความแตกต่างกันหรือไม่ควรเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการที่ยังประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ชุมชน และสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
- 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยมุ่งศึกษาแนวคิดของ ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีขอบเขตเนื้อหาประกอบไปด้วย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทการบริหารของพระสังฆาธิการ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดขอบเขตด้านตัวแปรแบ่งออกเป็น 2 คือ 1. ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย อายุ พรรษา การศึกษาทางโลก การศึกษาทางธรรม สถานะ และหลักหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ คือ 1) อัมมัญญตา

รู้หลักการ 2) อัตถัญญตา รู้จุดหมาย 3) อัตตัญญตา รู้ตน 4) มัตตัญญตา รู้ประมาณ 5) กาลัญญตา รู้กาล 6) ปริสสัญญตา รู้ชุมชน 7) ปุคคลัญญตา รู้บุคคล (ที.ปา. (ไทย) 11/331/264) 2. ตัวแปรตาม คือภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะของผู้นำ 2) ด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม 3) ด้านภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ 4) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษาวิจัยเฉพาะในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 130 หมู่บ้าน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ตำบลหนองบัวแดง 2) ตำบลกุดชุมแสง 3) ตำบลถ้ำวัวแดง 4) ตำบลนางแดด 5) ตำบลหนองแวง 6) ตำบลคูเมือง 7) ตำบลท่าใหญ่ 8) ตำบลวังฆมู รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 816 รูป โดยจะได้ทราบว่า พระภิกษุที่มีใช้พระสังฆาธิการหรือพระภิกษุที่มีได้ดำรงตำแหน่งทางการปกครองในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 130 หมู่บ้าน ว่าอยู่ในระดับใด แตกต่างกันหรือไม่ ควรเป็นอย่างไร เพื่อจะได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่ประชาชน สังคม และชุมชนต่อไป

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน ถึง เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2567 รวมเป็นระยะเวลา 6 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประกอบไปด้วย 1) พระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 6 รูป 2) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน และ 3) ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธี คือ 1) การสังเกต 2) ตำราและเอกสาร 3) การสัมภาษณ์ 4) การบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนูปกรณ์ (Silverman. D, 2000, 90)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากพระภิกษุที่มีใช้พระสังฆาธิการหรือพระภิกษุที่มีได้ดำรงตำแหน่งทางการปกครองในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 ตำบล 130 หมู่บ้าน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 816 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ 358 คน ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่าง ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, 110)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.26, S.D. = 0.45) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.90) ด้านภาวะผู้นำเชิง

สถานการณ์ ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.70) ด้านคุณลักษณะของผู้นำ ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.47) และด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ($\bar{X} = 3.68$, S.D.=0.89) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มี การศึกษาทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยส่วนพระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา การศึกษาทางธรรม และสถานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. นำเสนอภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) ด้านคุณลักษณะของผู้นำ ภาวะผู้นำทางการปกครองต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รอบรู้พระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง เป็นผู้ที่มีความอดทนสูงกว่าบุคคลทั่วไป 2) ด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ภาวะผู้นำทางการปกครองด้านพฤติกรรมนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำอีกประการหนึ่งในการปกครอง เพราะถือว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่าง ที่ผู้ตามจะนำไปยึดถือปฏิบัติ หากผู้นำมีพฤติกรรมหรือประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีที่ชอบ 3) ด้านภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ภาวะผู้นำทางการปกครองด้านตามสถานการณ์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรและชุมชนนั้น ๆ กล่าวคือ ผู้นำต้องมีไหวพริบปฏิภาณปรับเปลี่ยนวิธีการในการปกครองบริหารจัดการไปตามสถานการณ์ได้อย่างกลมกลืนเหมาะสม 4) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ต้องเป็นคนที่มีมองเห็นภาพในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็นมองเห็นโอกาสในอนาคตได้ และเมื่อมองเห็นภาพอนาคตแล้วก็ต้องสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ” สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$, S.D.=0.45) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.90)ด้านภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.70) ด้านคุณลักษณะของผู้นำ ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.47)และด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.89) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ อภิปรายได้ว่าด้านคุณลักษณะของผู้นำ ภาวะผู้นำทางการปกครองต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รอบรู้พระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง เป็นผู้ที่มีความอดทนสูงกว่าบุคคลทั่วไป ด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ภาวะผู้นำทางการปกครองด้านพฤติกรรมนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำอีกประการหนึ่งในการปกครอง เพราะถือว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่าง ที่ผู้ตามจะนำไปยึดถือปฏิบัติ หากผู้นำมีพฤติกรรมหรือประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีที่ชอบด้านภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ภาวะผู้นำทางการปกครองด้านตามสถานการณ์ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรและชุมชนนั้น ๆ กล่าวคือ ผู้นำต้องมีไหวพริบปฏิภาณปรับเปลี่ยนวิธีการในการปกครองบริหารจัดการไปตามสถานการณ์

ได้อย่างกลมกลืนเหมาะสม ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ต้องเป็นคนที่มีมุมมองเห็นภาพในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็นมองเห็นโอกาสในอนาคตได้ และเมื่อมองเห็นภาพอนาคตแล้วก็ต้องสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ใน 4 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของผู้นำด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ด้านภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ, ๒๕๕๔) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผสธมโม)” จากผลการวิจัยพบว่า(1) การพัฒนาการปกครองและคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงใช้ระบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูกประกอบด้วยสันติวิธีธรรมหรือสามัคคีธรรมให้สิทธิเสรีภาพเสมอกันไม่เลือกชนชั้นวรรณะโดยอาศัยการนับอายุพรรษาในการนับระดับชั้นอาวุโส มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นประมุขสงฆ์ทรงเป็นประธานในการตัดสินวินิจฉัยวางกรอบแนวการปกครองคณะสงฆ์ให้อยู่ในรูปแบบยึดหลักประชาธิปไตยคือยึดเสียงข้างมากเป็นเอกฉันท์ ตามกรอบที่พระพุทธองค์ทรงกำหนดไว้ด้วยหลักพระธรรมวินัยและ (2) การปกครองคณะสงฆ์ในยุคสมัยปัจจุบัน คณะสงฆ์มีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยีบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมายพระราชบัญญัติข้อบังคับระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย ส่งผลให้ผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ ความเสียสละ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตลอดจนเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยาวัตรข้อปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และสังคมโดยรวม และที่สำคัญจะต้องเป็นนักปกครองที่มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ(พระครูสันติธรรมมาภิรัต สนติกโร (บุญชัย), 2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15” จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีการปกครองโดยใช้พระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 ประกอบกับ กฎ ระเบียบ คำสั่ง มติมหาเถรสมาคมเป็นแบบแผนในการปฏิบัติสืบทอดกันมาตามแบบการปกครองคณะสงฆ์ในภาคอื่น ๆ ยังไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยจึงทำให้ทราบ (1) จุดแข็ง คือการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 15 ทั้ง 4 จังหวัด แบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน การปกครองเป็นระบบ ใช้กฎเกณฑ์เดียวกันตามหลักพรหมวิหาร 4 ยึดมั่นในอธิปไตยธรรม 7 ยกเว้นอคติ 4 (2) จุดอ่อน ยังขาดบุคลากรที่มีคุณภาพมาช่วยกันพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 15 มีการใช้อำนาจในการปกครองขาดความยุติธรรม และขาดความร่วมมือกันของบุคลากรในคณะสงฆ์ (3) ปัญหา มีนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติงาน ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทำให้ผลของการดำเนินงานเกิดความล่าช้า (4) อุปสรรค ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ขาดงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปกครองคณะสงฆ์ และขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคณะสงฆ์ ภาค 15

2. จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดงจังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการที่มี การศึกษาทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา การศึกษาทางธรรม และสถานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูไพศาลสุทธานุรักษ์, (จรณสมปนโน),2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของพระสังฆาธิการ อำเภอลพบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า (1) ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของพระสังฆาธิการ อำเภอลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98) (3) ผลการ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระภิกษุ ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของพระสังฆาธิการ อำเภอลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยรวม พบว่า พระภิกษุที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางบาลีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอลพบุรี ไม่แตกต่างกัน ส่วนพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการปกครองคณะสงฆ์โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ (3) ข้อเสนอแนะการปกครองคณะสงฆ์โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของพระสังฆาธิการอำเภอลพบุรี พบว่า ควรจัดการอบรมพระภิกษุ สามเณร ให้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น และควรมีการกระจายอำนาจหน้าที่โดยการกระจายการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

3. จากผลการวิเคราะห์การนำเสนอภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

พบว่า จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสปปุริสธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$, S.D.=1.58) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านอรรถยัญญา ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.45) ด้านกาลยัญญา ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.76) ด้านธัมมยัญญา ($\bar{X}=4.26$, S.D.=1.02) ด้านมัตถยัญญา ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.71) ด้านบุคคลยัญญา ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.73) ด้านปริสยัญญา ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.82) และด้านอัตตยัญญา ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.85) อยู่ในระดับมากตามลำดับ และพออภิปรายผลได้ว่า 1) ธัมมยัญญา ผู้นำควรรู้จักและเข้าใจในหลักการ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ของสิ่งต่าง ๆ อภิปรายควรคำนึงถึงเหตุหรือต้นตอของการเกิดปัญหา เพราะการแก้ปัญหาที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้น คือ การแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาผู้นำต้องกล้าหาญพร้อมเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาย่างมีสติ รวดเร็วทันสถานการณ์ อีกประการที่สำคัญ 2) อรรถยัญญา ผู้นำที่รู้จักผลหรือวัตถุประสงค์ที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่แสดงถึงวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของผู้นำที่จะนาพาองค์กรหรือชุมชนให้พัฒนาไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน อีกประการที่สำคัญ คือ ผู้นำต้องมีการกำหนดนโยบายบริหารงานให้ถึงจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้อย่างชัดเจน ผู้นำต้องมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาวัดและชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการและเสริมสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ 3) อัตตยัญญา ผู้นำที่สามารถวิเคราะห์ตนเองได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริงแล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม อีกประการที่สำคัญคือผู้นำต้องรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติตามหน้าที่นั้น ผู้นำต้องมีความมุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของพุทธศาสนิกชน 4) มัตถยัญญา ผู้ปกครองที่รู้จักประมาณตนว่าอยู่ตำแหน่งใดเมื่อเทียบกับผู้อื่นที่ตำแหน่งสูงกว่าที่ควรนอบน้อมให้ความเคารพรู้จักประมาณกำลังทรัพย์ของตนในการซื้อสิ่งของ รู้จักประมาณกำลังตนเองขณะทำงาน รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์สินในโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ รู้จักความพอดีในการประกอบกิจต่าง ๆ ต้องมีความเข้าใจและกระทำด้วยปัญญาเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่ตนเองและผู้อื่น 5) กาลยัญญา ผู้นำต้องมีภาวะของความเป็นผู้นำสูง เป็นคนที่ทำอะไรอย่างมีเป้าหมาย และมุ่งมั่นจนกว่าจะถึงจุดหมายของตน

เมื่อผสมกับทักษะและเทคนิคในการบริหารเวลา โอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายก็ย่อมมากขึ้น อีกประการที่สำคัญ คือผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา ผู้นำต้องสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการเวลาและรู้คุณค่าของเวลา 6) ปริสัญญูตา ผู้นำที่มีความรู้ความเข้าใจในสังคม จะช่วยให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและบุคคลในสังคม อีกประการที่สำคัญ คือ ผู้นำต้องบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์และอนุเคราะห์พุทธศาสนิกชนในพื้นที่ใกล้เคียง 7) บุคคลัญญูตา ผู้นำควรเป็นผู้รู้จักเลือกคบคน ใครควรคบหรือไม่ควรคบ และรู้จักว่าคนแต่ละคนมีอุปนิสัยใจคอที่แตกต่างกัน มีคุณธรรมต่างกัน มีความประพฤติต่างกัน มีหน้าที่การงานต่างกัน ดังนั้นจึงควรรู้จักเลือกคบหาคนที่ควรคบ จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปริสธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหานรินทร์สุรพล (เอมพันธ์), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิตามหลักสัปปริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) บุคคลัญญูตา รู้จักบุคคล โดยการจงรักภักดี รู้คุณค่าของสถาบันหลัก สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ ประชาชน ($\bar{X}=3.69$) 2) อัมมัญญูตา รู้จักเหตุ โดยการเข้าใจกฎเกณฑ์ ปฏิบัติตามหน้าที่ ส่งเสริมให้บุคคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบ ($\bar{X}=3.68$) 3) อัตถัญญูตา รู้จักผล โดยการมีเหตุผล วางนโยบายกำหนดเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}=3.64$) 4) ปริสัญญูตา รู้จักชุมชน โดยการมีจิตสาธารณะประโยชน์ มุ่งมั่นจริงใจ ส่งเสริมประชาชนให้รู้คุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X}=3.63$) 5) กาลัญญูตา รู้จักกาล โดยมีกล้าหาญในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ สนับสนุนการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ($\bar{X}=3.63$) 6) อัตตัญญูตา รู้จักตน โดยการกระทำตามหน้าที่ของตน ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ($\bar{X}=3.63$) และ 7) มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ โดยการใช้ชีวิตพอเพียง ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าด้วยความสัตย์สุจริต ($\bar{X}=3.58$) ตามลำดับ

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ” ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังต่อไปนี้

1) ด้านคุณลักษณะของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม หมายถึง ผู้นำทางการเมืองต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ คือ เป็นผู้มีรู้ความสามารถ รอบรู้พระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง เป็นผู้ที่มีความอดทนสูงกว่าบุคคลทั่วไป มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ มีระเบียบวินัย มีความนอบน้อมถ่อมตนสุภาพอ่อนโยน มีความเมตตา เสียสละ มีรูปร่างสมบูรณ์สมส่วน สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีบุคลิกที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นต้น

2) ด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมตามหลักสัปปริสธรรม หมายถึง ผู้นำทางการเมืองด้านพฤติกรรมนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำอีกประการหนึ่งในการปกครอง เพราะถือว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดีที่นำไปยึดถือปฏิบัติ หากผู้นำมีพฤติกรรมหรือประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีที่ชอบ ก็จะส่งผลให้ผู้ตามประพฤติปฏิบัติตามไปด้วย อันจะส่งผลให้การปกครองเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ซึ่งถือว่าเป็นแรงจูงใจสำคัญที่มีผลกระทบต่อชุมชนเป็นวงกว้างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3) ด้านภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ตามหลักสัปปุริสธรรม หมายถึง ผู้นำทางการปกครองด้านตามสถานการณ์ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรและชุมชนนั้น ๆ กล่าวคือ ผู้นำต้องมีไหวพริบปฏิภาณปรับเปลี่ยนวิธีการในการปกครองบริหารจัดการไปตามสถานการณ์ได้อย่างกลมกลืนเหมาะสมตามสถานการณ์นั้น ๆ โดยเฉพาะผู้นำนั้นต้องมีความสามารถในการคาดคะเนตัดสินใจ กล่าวคือสามารถประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า มีการวางแผนเป็นขั้นตอนแสดงออกถึงความมีภาวะความเป็นผู้นำเพื่อรับมือและแก้ไขได้ในทุก ๆ สถานการณ์

4) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักสัปปุริสธรรม หมายถึง ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ต้องเป็นคนที่มีมองเห็นภาพในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็นมองเห็นโอกาสในอนาคตได้ และเมื่อมองเห็นภาพอนาคตแล้วก็ต้องสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างชัดเจน ไม่ใช่แค่ฝันเพื่องอย่างเดียว แต่ต้องกล้าเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ดีขึ้นและทำได้จริง เป็นแบบอย่างความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ สามารถเปลี่ยนแปลงการปกครองและบริหารจัดการด้วยวิธีการใหม่ ๆ ที่ทันสมัยและเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา

บรรณานุกรม

- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฉลอง พันธุ์จันทร์ และคณะ. (2553). “การส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนบ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ 29 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน-พฤศจิกายน).
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ, (2554). “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผสุตมโม)”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสันติธรรมภาวิรัต (บุญชัย สนติกโร). (2558). “การพัฒนารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 15”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูไพศาลสุทธานุรักษ์ (จรณ์สมปโน), (2555). “การปกครองคณะสงฆ์ โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของพระสังฆาธิการ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดลพบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานรินทร์ สุรปญโญ (เอนพันธ์) (2564). “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ”. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (2505). ราชกิจจานุเบกษา 39.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.

Silverman. D. (2000). Doing Qualitative Research: A Practical Handbook. London: Sange.

Yamane. Taro. (1967). Statistics: An Introductory Analysis. New York: Harpen and Row.